

Smlouva o půjčce

Je-li ujednáno ve smlouvě o poskytnutí podpory formou úročené půjčky, uzavřené mezi Státním fondem životního prostředí České republiky a žadatelem o podporu, že úrok se počítá ode dne připsání finančních prostředků na účet žadatele do dne odepsání vrácených finančních prostředků z jeho účtu, nemá splnění předpokladů, za nichž se na poskytnuté prostředky nahlíží jako na prostředky zadržené ve smyslu § 30 zákona o rozpočtových pravidlech, za následek zánik práva fondu na sjednaný úrok za dobu od splnění uvedených předpokladů do dne odepsání vrácených finančních prostředků z účtu žadatele (tedy za období, kdy se tyto peněžní prostředky považují za zadržené).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 5223/2015, ze dne 15.11.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce Státního fondu životního prostředí České republiky, se sídlem v P., proti žalovanému SNAHA, kožedělné družstvo Jihlava, se sídlem v B., zastoupenému JUDr. J.Š., advokátem, se sídlem v J., o zaplacení příslušenství pohledávky, vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 5 C 70/2010, o dovolání žalobce a žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 6. 5. 2015, č. j. 47 Co 149/2013-395, tak, že rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 6. 5. 2015, č. j. 47 Co 149/2013-395, v té části jeho třetího výroku, jíž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 12. 10. 2012, č. j. 5 C 70/2010-302, v části zamítavého výroku pod bodem IV stran 9% ročního úroku ve výši 6 356 836,70 Kč ke dni 31. 1. 2009, a ve čtvrtém a pátém výroku o nákladech řízení, jakož i rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 12. 10. 2012, č. j. 5 C 70/2010-302, v části zamítavého výroku pod bodem IV stran 9% ročního úroku ve výši 6 356 836,70 Kč ke dni 31. 1. 2009 a ve výroku o nákladech řízení pod bodem V, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Předmětem řízení v souzené věci byl nárok na zaplacení příslušenství pohledávky - úroků a úroků z prodlení sjednaných ve smlouvě o poskytnutí podpory, kterou žalobce dne 21. 4. 1995 uzavřel s žalovaným (dále jen „smlouva o poskytnutí podpory“ či „smlouva“) a v níž se zavázal poskytnout žalovanému finanční prostředky ve výši 11 715 000 Kč (nakonec byla poskytnuta jen částka 11 671 881 Kč), úročené roční úrokovou sazbou 9 %, na projekt „Dovybavení střediska 067 - spalovna v B. pračkou kouřových plynů“. Žalovaný se zavázal žalobci splácet poskytnuté finanční prostředky a smluvené úroky formou čtvrtletních splátek, avšak tuto svou povinnost řádně neplnil.

Věci předcházelo řízení ve věci týchž účastníků vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 5 C 860/2002 (žaloba byla podána u Krajského obchodního soudu v Brně, jenž usnesením ze dne 6. 6. 2000, č. j. 25 Cm 141/2000-29, vyslovil svou věcnou nepříslušnost a věc postoupil Okresnímu soudu v Jihlavě jako soudu příslušnému). Žalobce se v něm domáhal zaplacení dlužné splátky půjčky ve výši 302 975 Kč, nezaplaceného zůstatku půjčky ve výši 5 811 881 Kč, penále za prodlení s úhradou zůstatku půjčky, smluvního úroku z půjčené částky a úroku z prodlení z půjčené částky a ze smluvního úroku. Okresní soud v Jihlavě usnesením ze dne 20. 4. 2006, č. j. 5 C 860/2002-132, zastavil řízení o zaplacení dlužné splátky půjčky, nezaplaceného zůstatku půjčky a penále a rozhodl, že se věc postupuje Finančnímu úřadu v Jihlavě. Krajský soud v Brně k odvolání žalobce usnesením ze dne 6. 9. 2006, č. j. 13 Co 326/2006-163, usnesení soudu prvního stupně ve výroku o zastavení řízení potvrdil a ve výroku o postoupení věci je změnil tak, že v rozsahu uvedeném ve výroku I. se

věc postupuje Finančnímu úřadu v Jihlavě. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovedl z § 30 odst. 1 a 6 zákona č. [576/1990](#) Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice, zrušeného k 1. 1. 2001 (dále též jen „zákon o rozpočtových pravidlech“), že k uložení povinnosti vrátit zadržené prostředky ze státního fondu republiky a k uložení penále je oprávněn územní finanční orgán a že tedy není dána pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí o takových nárocích. Dovolání, kterým toto usnesení napadl žalobce, Nejvyšší soud usnesením ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 32 Cdo 515/2007, jako nepřipustné odmítl s odůvodněním, že závěry odvolacího soudu jsou v souladu s právním názorem uvedeným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 69/2005 (který je, stejně jako ostatní rozhodnutí dovolacího soudu zde citovaná, dostupný na <http://www.nsoud.cz>).

Okresní soud v Jihlavě nato usnesením ze dne 18. 2. 2010, č. j. 5 C 860/2002-192, vyloučil příslušenství pohledávky ze smlouvy o poskytnutí podpory k samostatnému řízení, které bylo nadále vedeno pod sp. zn. 5 C 70/2010. Částečným rozsudkem ze dne 18. 11. 2010, č. j. 5 C 70/2010-145, pak rozhodl tak, že se zamítá žaloba na zaplacení úroku z prodlení ve výši 9 471 399,35 Kč z částky 5 860 000 Kč od 1. 7. 1997 do 9. 6. 2006, na zaplacení úroku z prodlení ve výši 19 186 542,68 Kč z úroku 7 995 024,11 Kč za dobu od 1. 7. 1997 do 31. 1. 2009 a na zaplacení úroku z prodlení 0,1 % denně z téže částky od 1. 2. 2009 do zaplacení, a že rozhodnutí o úroku ve výši 7 995 024,11 Kč ke dni 31. 1. 2009 a o 9% úroku ročně z částky 2 144 000 Kč od 1. 2. 2009 do zaplacení se zůstává rozhodnutí konečným. Krajský soud v Brně - pobočka v Jihlavě rozsudkem ze dne 2. 6. 2011, č. j. 54 Co 212/2011-185, zrušil tento rozsudek v zamítavém výroku týkajícím se úroku z prodlení ve výši 9 471 399,35 Kč z částky 5 860 000 Kč od 1. 7. 1997 do 9. 6. 2006, věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a ve zbytku rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Okresní soud v Jihlavě poté rozhodl rozsudkem ze dne 12. 10. 2012, č. j. 5 C 70/2010-302, tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci 0,1% denní úrok z prodlení z částky 5 860 000 Kč ke dni 29. 7. 1999 ve výši 1 198 948 Kč (výrok pod bodem I), zamítl žalobu na zaplacení 0,1% denního úroku z prodlení z částky 5 860 000 Kč za dobu od 30. 7. 1999 do 9. 3. 2006 ve výši 8 272 451,30 Kč (výrok pod bodem II), žalovanému uložil zaplatit žalobci 9% roční úrok ke dni 29. 7. 1999 ve výši 1 638 187,41 Kč (výrok pod bodem III), zamítl žalobu na zaplacení 9% ročního úroku ve výši 6 356 836,70 Kč ke dni 31. 1. 2009 a na zaplacení 9% ročního úroku z částky 2 144 000 Kč od 1. 2. 2009 do zaplacení (výrok pod bodem IV) a uložil žalobci zaplatit žalovanému na nákladech řízení částku 691 610 Kč (výrok pod bodem V).

Soud prvního stupně především usoudil, že smlouva o poskytnutí podpory je smlouvou podléhající obchodněprávní úpravě, neboť strany si tuto úpravu v souladu s § 262 odst. 1 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014 (dále též jen „obch. zák.“), zvolily a přes označení smlouvy a přes užívání výrazu „půjčka“ v textu smlouvy jde o smlouvu o úvěru podle § 497 a násl. obch. zák., kterou se žalobce zavázal poskytnout žalovanému peněžní prostředky do určité výše a žalovaný se zavázal poskytnuté prostředky vrátit i s 9% ročním úrokem. Soud prvního stupně zároveň zdůraznil, že ve smlouvě se nutně promítá okolnost, že poskytnuté peněžní prostředky jsou prostředky státu a za určitých podmínek tedy podléhají veřejnoprávní úpravě obsažené v zákoně o rozpočtových pravidlech. V případě nesplnění jakékoli povinnosti vyplývající ze smlouvy žalovaným je tak žalobcovou povinností vyzvat žalovaného k vrácení poskytnutých peněžních prostředků, a pokud žalovaný tyto prostředky do konce stanovené lhůty nevrátí, pokládají se bez dalšího za prostředky zadržené ve smyslu § 30 zákona o rozpočtových pravidlech (jak uvedeno též v čl. V. odst. 12 smlouvy o poskytnutí podpory). Jakmile k této situaci dojde, vzniká žalobci nárok na penále ve výši odpovídající dohodnutému úroku z prodlení, tj. ve výši 0,1 % z dlužné částky denně. Vzhledem k tomu, že odvod zadržovaných prostředků nařízený finančním úřadem se provádí ve prospěch žalobce, započítává se takový odvod na plnění dlužných splátek, nevráceného zbytku půjčky a penále ve výši 0,1 % zadržovaných prostředků za každý den prodlení (jak ujednáno v čl. V

odst. 15 smlouvy).

Soud prvního stupně dovedl, že účastníci si pro dobu předcházející transformaci poskytnutých peněžních prostředků v prostředky zadržené sjednali v čl. IV. odst. 11 písm. c) smlouvy 0,1% úrok z prodlení z dlužné částky a že tato povinnost je omezena okamžikem transformace prostředků, neboť je vyloučeno, aby se žalobci dostalo vedle odvodu zadržovaných prostředků a penále odpovídajícího svou výší úroku z prodlení ještě dalšího plnění v podobě úroků z prodlení a došlo tak k dvojímu sankcionování, které je třeba pokládat jak za rozporné se zásadami poctivého obchodního styku podle § 265 obč. zák., tak v rozporu s dobrými mravy podle § 3 odst. 1. zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, zrušeného ke dni 1. 1. 2014. Navíc podle jeho názoru z obsahu smlouvy nevyplývá ujednání o dvojí sankci; zdůraznil, že ujednání v části V. odst. 12 smlouvy dopadá na situaci nastalou v okamžiku transformace prostředků, a uzavřel, že žalobci náleží úrok z prodlení pouze do 29. 7. 1999, kdy skončila lhůta, kterou žalobce stanovil žalovanému k vrácení poskytnutých peněžních prostředků.

Soud prvního stupně navázal, že stejně nahlíží též na sjednaný 9% úrok a vychází z toho, že posledním dnem, k němuž lze úrok žádat, je den 29. 7. 1999, neboť následujícího dne již nejde o půjčené finanční prostředky ve smyslu čl. IV. odst. 11 písm. a) a b) smlouvy, z nichž se počítá úrok ode dne připsání finančních prostředků na účet žalovaného do dne odepsání vrácených finančních prostředků z účtu žalovaného, nýbrž o zadržené prostředky ve smyslu § 30 zákona o rozpočtových pravidlech, u nichž úrok nebyl dohodnut. Z tohoto důvodu přiznal žalobci nárok na úhradu smluveného 9% úroku pouze do dne 29. 7. 1999.

Krajský soud v Brně k odvolání obou účastníků v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně v přisuzujících výrocích ve věci samé pod body I a III změnil tak, že žalobu zamítl (první a druhý výrok), neboť žalovaný povinnost uloženou mu soudem prvního stupně před jednáním odvolacího soudu splnil. V zamítavých výrocích pod body II a IV odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (třetí výrok), rozhodl, že žalovanému se nepřiznává náhrada nákladů řízení před soudem prvního stupně (čtvrtý výrok), a uložil žalobci zaplatit žalovanému na nákladech odvolacího řízení částku 124 436 Kč (pátý výrok).

Odvolací soud uvedl, že vychází ze stejných skutkových a právních závěrů jako soud prvního stupně, a odkázal na závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. 1 Afs 80/2008 (jenž je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího správního soudu zde citovaná, dostupný na <http://www.nssoud.cz/>), které lze dle jeho názoru vztáhnout i na poskytování podpor a z něhož vyplývá, že poskytování podpor, a potažmo i sankce za neoprávněně zadržené prostředky ze státního rozpočtu, podléhají režimu veřejnoprávnímu. Z toho dovedl, že nárok žalobce na zaplacení úroku a úroku z prodlení, který uplatňuje po 29. 7. 1999, kdy nastoupily účinky § 30 zákona o rozpočtových pravidlech, je třeba posuzovat pouze podle zákona o rozpočtových pravidlech. Podle jeho názoru by bylo evidentně nespravedlivé, kdyby žalovaný, u něhož shledalo Ministerstvo financí České republiky objektivní důvody pro prominutí penále vyměřeného finančním úřadem za neoprávněně zadržetí prostředků, byl nucen uhradit žalobci příslušenství, jehož výše značně převyšuje i vyměřené penále.

Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně odvolací soud opřel o § 150 občanského soudního řádu. Okolnosti zvláštního zřetele hodné, jež odůvodňují nepřiznání poměrné části náhrady nákladů řízení žalovanému, který byl z procesního hlediska ve věci převážně úspěšný, odvolací soud shledal jednak v délce řízení, v jehož průběhu došlo k nárůstu příslušenství, jednak v tom, že teprve rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 69/2005, postavil najisto, že soudu nepřisluší rozhodovat o odvodu ze zadržovaných prostředků podle § 30 odst. 1 a 6 zákona o rozpočtových pravidlech.

Proti rozsudku odvolacího soudu podaly dovolání obě strany.

Žalobce napadl rozsudek odvolacího soudu v části třetího výroku, kterou byl potvrzen zamítavý výrok soudu prvního stupně pod bodem IV co do částky 6 356 836,70 Kč představující 9% roční úrok ke dni 31. 1. 2009. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která „v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyla dosud uspokojivě vyřešena a byla dovolacím soudem rozhodována i rozdílně“.

Žalobce polemizuje se závěrem odvolacího soudu, podle kterého nárok na úrok sjednaný ve smlouvě o poskytnutí podpory lze za období následující po dni, kdy nastaly účinky podle § 30 odst. 1 zákona o rozpočtových pravidlech, posuzovat pouze podle tohoto zákona a jde tedy o nárok podléhající režimu veřejného práva. Zdůrazňuje, že podle čl. IV. odst. 11 písm. b) smlouvy se úroky počítaly ode dne připsání finančních prostředků na účet příjemce podpory do dne odepsání vrácených finančních prostředků z jeho účtu, a argumentuje usnesením Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 32 Cdo 317/2010, z jehož závěrů v poměrech souzené věci dovozuje, že ujednání o úroku se opírá o režim obchodního zákoníku a vztah z tohoto ujednání je soukromoprávním závazkovým vztahem. Poukazuje na to, že sjednaný úrok nepředstavuje prostředky poskytnuté státem, nýbrž jde o odměnu náležející poskytovateli podpory, o cenu, kterou je příjemce podpory povinen zaplatit, a jelikož tato cena ani její výše není upravena veřejnoprávními předpisy, lze na ni přiměřeně aplikovat předpisy práva soukromého, v souladu s čl. VII. odst. 19 smlouvy. Vytýká odvolacímu soudu, že nepřihlížel k rozhodovací praxi Nejvyššího soudu reprezentované jeho rozsudky ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 33 Odo 657/2005, ze dne 25. 9. 2003, sp. zn. 33 Odo 518/2003, a ze dne 24. 7. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1401/2014, podle nichž smlouvené úroky představují smlouvou založenou povinnost hradit odměnu za půjčení peněz, a prosazuje názor o oprávněnosti jeho požadavku na zaplacení smluvního úroku po celou dobu trvání smluvního vztahu až do vrácení poskytnuté peněžní částky, bez ohledu na to, že je po jejím příjemci požadována správní sankce za včasné neplnění podmínek smlouvy.

Žalobce navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v rozsahu výroku napadeného jeho dovoláním zrušil a věc (zřejmě v tomto rozsahu) vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření k žalobcovu dovolání navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl, případně zamítl. Ztotožňuje se se závěry odvolacího soudu, že žalobce nemá nárok na sjednaný 9% roční úrok po dni 29. 7. 1999, neboť po tomto datu již nejde o půjčené finanční prostředky, nýbrž o zadržené prostředky ve smyslu § 30 zákona o rozpočtových pravidlech, pro které nebyl úrok sjednán a není stanoven ani zákonem a které podléhají pouze režimu zákona o rozpočtových pravidlech. Poukazuje na čl. VII. odst. 19 smlouvy, podle kterého se smlouva řídí obchodním zákoníkem tehdy, pokud smlouva či zvláštní obecně závazný právní předpis nestanoví jinak, a na její čl. V. odst. 12, kde je jako důsledek porušení závazků ze strany příjemce podpory ujednán toliko postup dle § 30 zákona o rozpočtových pravidlech republiky. Považuje za vyloučené, aby se žalobci vedle odvodu zadržovaných prostředků a penále dostalo ještě úroku, poněvadž by docházelo k duplicitnímu sankcionování.

Žalovaný napadl dovoláním rozsudek odvolacího soudu ve čtvrtém výroku, jímž mu nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před soudem prvního stupně. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe odvolacího soudu, a dále na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

Žalovaný vytýká odvolacímu soudu, že při posuzování naplnění předpokladů pro aplikaci § 150 občanského soudního řádu nezkoumal, zda jsou důvody hodné zvláštního zřetele dány jak na straně žalobce, tak na straně žalovaného, nezkoumal dopady nepřiznání nákladů řízení do majetkové sféry úspěšného účastníka a nevytvořil žalovanému prostor k vyjádření se k zamýšlené aplikaci § 150, čímž

se odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně označené. Žalovaný rovněž vymezuje tři otázky ve vztahu k aplikaci tohoto ustanovení, které dle jeho názoru nebyly v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešeny.

Žalovaný navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu v dovoláním napadeném výroku zrušil a věc (zřejmě v tomto rozsahu) vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení, případně aby rozhodnutí odvolacího soudu v tomto výroku změnil tak, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

Žalobce se ve svém vyjádření k dovolání žalovaného ztotožňuje se závěry odvolacího soudu a navrhuje, aby Nejvyšší soud toto dovolání zamítl.

Se zřetelem k době vydání napadeného rozhodnutí odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení - v souladu s bodem 1 článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a s bodem 2 článku II, části první, přechodných ustanovení zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony - občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (dále též jen „o. s. ř.“).

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Žalobce vymezil předpoklad přípustnosti dovolání výslovně tak, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla dosud uspokojivě vyřešena a byla dovolacím soudem rozhodována i rozdílně. Příslušnou otázku výslovně nevymezil, z obsahu dovolání se však podává, že má jít o otázku, zda má Státní fond životního prostředí České republiky (dále též jen „Fond“) právo na smluvní úrok z poskytnutých finančních prostředků sjednaný ve smlouvě o poskytnutí podpory i za období, kdy se tyto peněžní prostředky považují za zadržené ve smyslu § 30 zákona o rozpočtových pravidlech.

Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi zdůrazňuje, že je-li uplatňován předpoklad přípustnosti dovolání spočívající v tom, že právní otázka je dovolacím soudem rozhodována rozdílně, jde o způsobilé vymezení přípustnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 o. s. ř., jen je-li z dovolání zřejmé, jaká rozdílná řešení dané právní otázky se z judikatury dovolacího soudu podávají (srov. např. usnesení ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 3032/2013, a ze dne 22. 1. 2016, sp. zn. 32 Cdo 2206/2015). Tomuto požadavku žalobce nedostál, neboť judikatorní závěry Nejvyššího soudu, které má v řešení předmětné otázky hmotného práva za rozporné, nikterak neoznačuje.

Vymezení předpokladu přípustnosti dovolání lze však mít za postačující ve vztahu k tvrzení, že jde o otázku v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud uspokojivě nevyřešenou. Protože se Nejvyšší soud řešením uvedené otázky hmotného práva skutečně dosud nezabýval, shledává pro její řešení dovolání přípustným.

Podle § 30 zákona o rozpočtových pravidlech republiky neoprávněně použité nebo zadržené prostředky státního rozpočtu republiky nebo státních fondů republiky jsou subjekty, kterým byly poskytnuty, povinny odvést ve stejné výši státnímu rozpočtu republiky, popřípadě státnímu fondu republiky. Zároveň jsou tyto subjekty povinny zaplatit penále ve výši 1 promile denně z neoprávněně použitých nebo zadržovaných prostředků, nejvýše však do výše této částky (odstavec 1). Odvod neoprávněně použitých nebo zadržovaných částek, jakož i penále, uloží územní finanční orgán (odstavec 6).

Podle § 1 zákona č. [388/1991](#) Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění účinném do 31. 12. 2001 (dále též jen „zákon o SFŽP“), zřizuje se Státní fond životního prostředí České republiky (dále jen "Fond") [odstavec 1]. Fond je jinou státní organizací. Rozsah činnosti Fondu stanoví statut (odstavec 2). Správcem Fondu je ministerstvo životního prostředí (dále jen "ministerstvo") [odstavec 3]. O poskytování prostředků z Fondu rozhoduje ministr (odstavec 5).

Podle § 2 odst. 1 písm. h) zákona o SFŽP příjmy Fondu tvoří zejména ... h) peněžní příjmy z postihu žadatelů za neoprávněné použití nebo zadržování prostředků Fondu.

Podle § 3 zákona o SFŽP prostředky Fondu lze použít na podporu investičních a neinvestičních akcí právnických a fyzických osob souvisejících s ochranou a zlepšováním životního prostředí [odstavec 1 písm. a)]. Podporou se pro účely tohoto zákona rozumí dotace, subvence, půjčky, převzetí závazku a další pomoc právnickým a fyzickým osobám (odstavec 2).

Podle § 4 odst. 2 věty první zákona o SFŽP prostředky z Fondu se poskytují žadatelům za podmínek stanovených statutem a směrnicí.

Podle § 5 odst. 3 písm. f) Statutu Státního fondu životního prostředí České republiky schváleného usnesením vlády České republiky ze dne 4. 2. 1992 a účinného od 6. 3. 1992 Fond na základě rozhodnutí ministra životního prostředí uzavírá smlouvy o poskytnutí finančních prostředků z Fondu.

Směrnice Ministerstva životního prostředí České republiky o poskytování finančních prostředků ze Státního fondu životního prostředí České republiky, účinná od 6. 3. 1992 (dále jen „Směrnice“), v čl. 1 stanovila, že upřesňuje předmět užití a podmínky pro poskytování finančních prostředků (dále jen „podpory“) Fondu, které jsou poskytovány jako jeden ze zdrojů na podporu ochrany a zlepšování životního prostředí v České republice.

Podle čl. 3 Směrnice podpora je přiznávána rozhodnutím ministra v rámci použitelných prostředků Fondu (odstavec 1). Rozhodnutí o přiznání podpory včetně základních podmínek přísluší ministrovi životního prostředí (odstavec 2 věta druhá). Na základě rozhodnutí ministra uzavírá Fond s žadatelem smlouvu o poskytnutí podpory (odstavec 3).

Podle čl. 5 Směrnice o druhu a výši podpory rozhoduje ministr (odstavec 1). Na jednotlivá opatření budou poskytovány tyto druhy podpory: 1. návratná půjčka s úrokem a stanovenou dobou splatnosti, 2. návratná půjčka bez úroku a stanovenou dobou splatnosti ...

Podle čl. 7 Směrnice na základě rozhodnutí ministra uzavře Fond s žadatelem smlouvu o poskytnutí podpory (odstavec 1). Smlouva musí obsahovat podmínky, za kterých bude podpora poskytnuta, výši a formu podpory, účel použití, lhůty a způsob čerpání prostředků Fondu, kritéria pro posouzení, zda bylo dosaženo stanovených cílů, lhůty a podmínky vrácení podpory v případě neplnění smluvních podmínek včetně výše penále apod.

V příloze č. 2 Směrnice označené jako Zásady pro poskytování finančních prostředků ze Státního

fondy životního prostředí ČR se pod bodem 1 uvádí, že pro podnikatelský subjekt a akce komerčního charakteru lze poskytovat výhradně půjčky, a to a) bezúročné půjčky ..., a b) půjčky s úrokem až do výše 10 %.

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. [131/2002](#) Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále též jen „konfliktní senát“), uzavřel v rozsudku ze dne 7. 5. 2010, sp. zn. Konf 14/2010, uveřejněném pod číslem 2115/2010 Sbírký rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, že právní vztah vzniklý poskytnutím dotace je vztahem veřejnoprávním, podléhajícím ustanovením zákona č. [576/1990](#) Sb., rozpočtová pravidla republiky, a že porušení podmínek čerpání dotace představuje porušení rozpočtové kázně podle § 30 citovaného zákona.

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 19. 1. 2006, sp. zn. 32 Odo 69/2005, dospěl při posouzení povahy smlouvy o půjčce uzavřené Fondem k závěru, že jde o smlouvu spíše veřejnoprávní povahy, neboť jí bylo realizováno správní rozhodnutí (rozhodnutí ministra životního prostředí o poskytnutí podpory ze Státního fondu životního prostředí) formou bezúročné půjčky ze státních prostředků, jejíhož poskytnutí, čerpání, jakož i splácení se smlouva týkala, a nikoli o vztah soukromoprávní. Nejvyšší soud zároveň vyložil, že vyžaduje-li smlouva veřejnoprávní povahy řešení otázek (v tam souzené věci otázek změny sjednané splatnosti splátek půjčky a navazující prodlení s jejich úhradou), které příslušné veřejnoprávní předpisy neobsahují, lze přiměřeně aplikovat předpisy soukromého práva, pokud to neodporuje charakteru a povaze smlouvy, jakož i právním předpisům veřejného práva.

V usnesení ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 32 Cdo 317/2010, pak Nejvyšší soud vysvětlil, že oproti nárokům Fondu na odvod neoprávněně použitých nebo zadržovaných prostředků a na zaplacení penále z takových prostředků nemá ujednání smlouvy o poskytnutí podpory, jež má zakládat nárok Fondu na úroky z prodlení za opožděnou úhradu splátek bezúročné půjčky, oporu v předpisech veřejného práva a tento nárok je tedy třeba posoudit (v intencích názoru vysloveného Nejvyšším soudem v rozsudku sp. zn. 32 Odo 69/2005 přiměřeně) podle předpisů soukromoprávních, tj. podle občanského zákoníku, popřípadě podle zákoníku obchodního, jak na to ostatně v tam projednávané věci pamatovala smlouva o poskytnutí podpory. Bez zřetele na to, jaké povahy jsou ostatní právní vztahy smlouvou založené, je vztah z ujednání o úrocích z prodlení svou podstatou soukromoprávním závazkovým vztahem (občanskoprávním či obchodním).

Posledně uvedené závěry se nutně uplatní též ve vztahu k úroku z návratně poskytnutých peněžních prostředků, sjednanému ve smlouvě o poskytnutí podpory, neboť i ten je příslušenstvím pohledávky, jehož sjednání nemá oporu v předpisech veřejného práva. Též vztah z ujednání o úrocích je tedy svou podstatou soukromoprávním závazkovým vztahem, a nárok na úrok je proto třeba posoudit podle předpisů soukromého práva, tj. podle občanského zákoníku, popřípadě podle zákoníku obchodního, jak na to ostatně – též v projednávané věci – pamatuje smlouva o poskytnutí podpory. Nejvyšší soud dovedl již v rozsudku ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1572/2013, že neuhrazená splátka návratné finanční výpomoci (splátka jistiny pohledávky) má povahu zadržovaných prostředků, které byly právnícké nebo podnikající fyzické osobě poskytnuty ze státního rozpočtu, včas neuhrazené úroky (příslušenství jistiny) však takovou povahu nemají. Úroky sjednané stranami mají povahu přírůstku pohledávky, tedy toho, co bylo formou návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu poskytnuto. Nezaplatí-li příjemce řádně a včas úroky, porušuje sice závazek ze smlouvy o půjčce, nikoliv však rozpočtovou kázeň ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. [576/1990](#) Sb.

Stejně tak v rozsudku ze dne 23. 3. 2017, sp. zn. 33 Cdo 2165/2016, Nejvyšší soud uzavřel, že úroky z půjčky sjednané stranami mají povahu přírůstku pohledávky, tedy toho, co bylo formou půjčky (dotace, návratné finanční výpomoci) ze státního rozpočtu příjemci poskytnuto. Protože úroky nejsou prostředky, které byly příjemci poskytnuty ze státního rozpočtu, nemůže obstát názor, že podléhají režimu ustanovení § 30 odst. 1 věty první zákona č. [576/1990](#) Sb. Naopak platí, že nezaplatí-li

příjemce půjčky řádně a včas úroky, porušuje sice závazek ze smlouvy, nikoli však rozpočtovou kázeň ve smyslu § 30 odst. 1 zákona č. 576/1990 Sb. Na tom nic nemění skutečnost, že úroky nemohou vzniknout bez existence jistiny. Nejvyšší soud též nepřisvědčil námitce, že stranám smlouvy o půjčce bránil ve sjednání úroku zákon. Vysvětlil, že k úpravě vztahu mezi příjemcem a poskytovatelem půjčky dochází uzavřením veřejnoprávní smlouvy, která je stejně jako smlouva soukromoprávní primárně založena na tzv. smluvním konsenzu, a odkázal na závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2008, č. j. 2 Afs 49/2007, podle nichž „zásada pacta sunt servanda“ je obecným principem a vztahuje se i na veřejnoprávní smlouvy.

Nejvyšší soud též ve své rozhodovací praxi vysvětlil, že úroky dohodnuté při poskytnutí peněžité půjčky představují úplatu (odměnu) za užívání půjčené jistiny, přičemž není vyloučeno, aby si smluvní strany dohodly úroky i za dobu, po kterou bude jistina dlužníkem skutečně užívána (do jejího faktického vrácení věřiteli), tedy i za dobu, v níž se dlužník případně ocitne v prodlení se splněním svého závazku, neboť jistinu ve sjednané lhůtě splatnosti věřiteli nevrátí. Z hlediska posouzení doby, za kterou byly při peněžité půjčce dohodnuty úroky, bude proto vždy určující obsah smlouvy, jak si jej smluvní strany upravily (srov. např. žalobcem citované rozsudky ze dne 27. 6. 2007, sp. zn. 33 Odo 657/2005, a ze dne 24. 7. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1401/2014).

K rámci, v němž je třeba hledat řešení dovolatelem vymezené otázky, lze tedy shrnout, že zatímco samotná půjčka (návrtná finanční pomoc) podléhá režimu veřejného práva, zejména zákonu o rozpočtových pravidlech, a předpisy soukromého práva se uplatní jen při řešení otázek, které nejsou upraveny v předpisech práva veřejného, a pokud to neodporuje charakteru a povaze smlouvy a předpisům veřejného práva, úrok z návratně poskytnutých peněžních prostředků sjednaný jako odměna za jejich poskytnutí se řídí předpisy práva soukromého.

Není zcela zřejmé, oč odvolací soud opírá svůj názor, že splněním předpokladů, za nichž se půjčené (návrtně poskytnuté) finanční prostředky stanou zadržnými prostředky ve smyslu § 30 odst. 1 zákona o rozpočtových pravidlech, dochází k jejich transformaci v tom smyslu, že nadále již nejde o půjčené finanční prostředky, z nichž se podle smlouvy o poskytnutí podpory počítá úrok. Takový důsledek nevyplývá ani z příslušných shora citovaných předpisů veřejného práva a ze Směrnice, ani ze smlouvy o poskytnutí podpory; ve smlouvě je naopak sjednáno úročení půjčených prostředků až do jejich odepsání z účtu příjemce podpory, bez zřetele na to, zda budou zadrženy ve smyslu § 30 odst. 1 věty první zákona o rozpočtových pravidlech či nikoliv. Nic nelze v tomto směru dovozovat ani z toho, že zákon o rozpočtových pravidlech, jenž je předpisem veřejného práva, úročení zadržných prostředků neupravuje, jestliže je (jak jeho dikce, tak jeho tautologie) nevyklučuje a jde-li, jak bylo shora vysvětleno, o otázku podléhající režimu práva soukromého. Už vůbec neobstojí argument nepřípustností, popřípadě nemravností dvojího sankcionování či výší penalizace ve vztahu k úroku, jenž oproti úroku z prodlení není sankcí, nýbrž cenou za půjčení peněžních prostředků.

Úvaha o transformaci prostředků půjčených, podléhajících sjednanému úročení, v prostředky zadržené, které již úročení nepodléhají, by mohla souviset s názorem odvolacího soudu, převzatým z rozhodnutí soudu prvního stupně, že smlouva o poskytnutí podpory je smlouvou soukromého práva, zakládající obchodní závazkový vztah. I v takovém případě by pak bylo lze jen stěží dovodit, na základě čeho by mohlo dojít k zániku tohoto soukromoprávního vztahu a k jeho transformaci („překlopení“) ve vztah výlučně práva veřejného, jehož předmětem by byly již jen otázky samotných zadržných prostředků státu. Shora citované rozhodnutí konfliktního senátu však odstranilo pochybnosti o veřejnoprávní povaze vztahu ze samotného poskytnutí podpory z prostředků státu. Poskytnuté finanční prostředky státu tedy oproti názoru odvolacího soudu nepodléhají veřejnoprávní úpravě obsažené v zákoně o rozpočtových pravidlech jen za určitých podmínek (míněny zřejmě podmínky upravené v hypotéze § 30 odst. 1 věty první zákona o rozpočtových pravidlech, tj. neoprávněné použití nebo zadržetí těchto prostředků), nýbrž mu podléhají od počátku, počínaje

rozhodnutím ministra o jejich poskytnutí na základě podané žádosti, přes uzavření příslušné veřejnoprávní smlouvy a jejich poskytnutí příjemci až po jejich vrácení státnímu fondu. Splněním předpokladů upravených v § 30 odst. 1 věty první zákona o rozpočtových pravidlech se podstata veřejnoprávního vztahu založeného smlouvou o poskytnutí podpory nemění; půjčené státní prostředky zůstávají i nadále půjčenými státními prostředky, vstupují však do zvláštního režimu zadržených prostředků. Ze zákona ani ze smlouvy pak nevyplývá důvod, proč by půjčené prostředky nemohly být úročeny též po tu dobu, po kterou jsou prostředky zadrženými.

Opačný výklad by vedl k nastolení stavu, v němž by příjemce podpory těžil ze svého protiprávního jednání (z toho, že porušil smlouvu), neboť počínaje okamžikem, kdy se půjčené finanční prostředky staly prostředky zadrženými, by z nich nadále nemusel platit úrok. Takové řešení se zjevně neslučuje s principem rozumného a účelného uspořádání právních vztahů, vylučujícím takový způsob interpretace a aplikace práva, jenž by vedl k absurdním důsledkům (srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1998, sp. zn. 23 Cdo 1460/98, uveřejněného pod číslem 43/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Odo 1343/2006, uveřejněného pod číslem 58/2010 tamtéž).

Lze tedy uzavřít, že je-li ujednáno ve smlouvě o poskytnutí podpory formou úročené půjčky, uzavřené mezi Fondem a žadatelem o podporu, že úrok se počítá ode dne připsání finančních prostředků na účet žadatele do dne odepsání vrácených finančních prostředků z jeho účtu, nemá splnění předpokladů, za nichž se na poskytnuté prostředky nahlíží jako na prostředky zadržené ve smyslu § 30 zákona o rozpočtových pravidlech, za následek zánik práva Fondu na sjednaný úrok za dobu od splnění uvedených předpokladů do dne odepsání vrácených finančních prostředků z účtu žadatele (tedy za období, kdy se tyto peněžní prostředky považují za zadržené).

Právní posouzení, na němž spočívá rozhodnutí odvolacího soudu v napadené části potvrzujícího výroku o věci samé, je tedy nesprávné a dovolací důvod nesprávného právního posouzení (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) byl uplatněn opodstatněně.

V situaci, kdy pro změnu rozhodnutí ve věci samé nejsou předpoklady, by bylo zcela nadbytečné a tudíž procesně nevhodné zkoumat přípustnost a důvodnost dovolání žalovaného směřujícího proti výroku o nákladech řízení, který jako výrok závislý beztak nemůže obstát.

Nejvyšší soud, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), z uvedených důvodů rozhodnutí odvolacího soudu v napadené části potvrzujícího výroku o věci samé podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil, spolu se závislými výroky o nákladech řízení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.). Důvody, pro které byla zrušena napadená část výroku rozsudku odvolacího soudu, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně v dotčené části, Nejvyšší soud proto v této části zrušil i tento rozsudek a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)

- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)